WARMIŃSKO-MAZURSKI
OŚRODEK DORADZTWA ROLNICZEGO
Z SIEDZIBĄ W OLSZTYNIE

DZIAŁANIE ROLNICTWO EKOLOGICZNE W RAMACH PROW 2014-2020

Olsztyn, 2018 r.

WARMIŃSKO-MAZURSKI OŚRODEK DORADZTWA ROLNICZEGO
z siedzibą w Olsztynie

Ewa Dzierzęcka
Justyna Całka-Orłowska

Działanie Rolnictwo ekologiczne w ramach PROW 2014-2020

OLSZTYN, 2018 R.

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie
ul. Jagiellońska 91, 10-356 Olsztyn, tel./fax 89 535 76 84, 89 526 44 39
e-mail: sekretariat@w-modr.pl, www.w-modr.pl

WMODR Oddział w Olecku
al. Zwycięstwa 10, 19-400 Olecko
tel. (87) 520 30 31, 520 30 32, fax (87) 520 22 17
e-mail: olecko.sekretariat@w-modr.pl

Dyrektor WMODR
mgr inż. Damian Godziński

Zastępca Dyrektora WMODR
mgr Małgorzata Micińska-Wąsik

Zastępca Dyrektora WMODR
mgr Sonia Solarz-Taciak

p.o. Dyrektor Oddziału WMODR w Olecku
mgr Robert Nowacki

Druk: Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie
ul. Jagiellońska 91, 10-356 Olsztyn
tel./fax. 89 526 44 39, 89 535 76 84
e-mail: redakcja@w-modr.pl, www.w-modr.pl

Nakład: 200 egz.
Wydanie: I

SPIS TREŚCI

WSTĘP 4

1. Dokumenty i akty prawne dotyczące działania Rolnictwo ekologiczne 5

2. Warunki przystąpienia do działania Rolnictwo ekologiczne 6

3. Płatność w ramach działania Rolnictwo ekologiczne i stawki płatności 7

4. Czym jest zobowiązanie ekologiczne? 9

5. Czym jest plan działalności ekologicznej? 11

6. Czym jest rejestr działalności ekologicznej? 11

7. Jaki jest system kontroli? 11

8. Związek z zazielenieniem 13

9. Sankcje w ramach zobowiązań ekologicznych 13

10. Zobowiązanie ekologiczne na gruntach ornych 15

11. Zobowiązanie ekologiczne w sadach 18

12. Zobowiązanie ekologiczne na trwałych użytkach zielonych 20

Literatura 22

WSTĘP

System rolnictwa ekologicznego istnieje niezależnie od płatności ekologicznych, jednakże wsparcie finansowe uzyskiwane w ramach działania Rolnictwo ekologiczne może w dużym stopniu wspomóc prowadzenie gospodarstwa metodami ekologicznymi. Płatności ekologiczne mają zatem charakter pomocniczy wobec czynników rynkowych, takich jak rozwój popytu na produkty ekologiczne. Większość rolników ekologicznych korzysta z tego typu wsparcia finansowego.

Działanie Rolnictwo ekologiczne PROW 2014–2020 jest w dużej mierze kontynuacją wsparcia oferowanego dla gospodarstw ekologicznych od momentu wejścia Polski do Unii Europejskiej w ramach Programu rolnośrodowiskowego wdrażanego w ramach PROW 2004–2006, a następnie PROW 2007–2013, Pakiet 2. Rolnictwo ekologiczne Programu rolnośrodowiskowego PROW 2007-2013.

Rolnictwo ekologiczne to prowadzenie produkcji rolniczej w sposób łączący: najkorzystniejsze dla środowiska praktyki, wysoki stopień różnorodności biologicznej, ochronę zasobów naturalnych, stosowanie wysokich standardów dotyczących dobrostanu zwierząt. Oferuje ono konsumentom wyroby wytwarzane przy użyciu substancji naturalnych i naturalnych procesów.

Rolnictwo ekologiczne pełni podwójną funkcję społeczną: z jednej strony dostarcza towarów na rynek kształtowany przez popyt na produkty ekologiczne, a z drugiej strony jest działaniem w interesie publicznym, ponieważ przyczynia się do ochrony środowiska, dobrostanu zwierząt i rozwoju obszarów wiejskich.

Zasady systemu rolnictwa ekologicznego są ustanowione na poziomie przepisów unijnych. Określono w nich m.in. jakimi metodami wytwarzany może być produkt ekologiczny oraz jak ten produkt powinien być oznaczony, aby zapewnić jego rozpoznawalność. Zgodnie z obowiązującymi przepisami tylko produkty certyfikowane (tj. objęte systemem rolnictwa ekologicznego) mogą być sprzedawane jako ekologiczne. Grunty, na których będzie prowadzona produkcja ekologiczna muszą przejść okres przestawiania (konwersji), który trwa do 3 lat.

Sprawne przeprowadzenie procesu przestawiania gospodarstwa na ekologiczny system produkcji wymaga wiedzy i dobrego zaplanowania. Trzeba odpowiedzieć sobie na liczne pytania. Jaki rodzaj produkcji wybrać? Jak i gdzie sprzedać produkty wytworzone w gospodarstwie? Decyzja o wyborze kierunku rozwoju musi uwzględniać elementy otoczenia, w którym funkcjonuje gospodarstwo, takie jak: warunki klimatyczne, glebowe, wielkość i położenie gospodarstwa, posiadane zabudowania gospodarcze, zaplecze socjalne oraz wiedzę gospodarza i współpracowników.

Warto nawiązać kontakt z innymi rolnikami ekologicznymi, jak również z organizacjami związanymi z tym systemem produkcji w celu wymiany doświadczeń, rozważenia wspólnej działalności, pomocy czy to w sprzedaży produktu, czy też znalezienia firmy przetwórczej i organizacji rynku zbytu.

Przestawianie na ekologiczny system gospodarowania najlepiej rozpocząć od przygotowania nawozów i zaplanowania płodozmianu. Układając płodozmian, obok właściwości stanowiska i możliwości wykorzystania uprawianych roślin, należy uwzględnić wymagania stawiane przez rolnictwo

ekologiczne, tj.: zaopatrzenie roślin następczych w azot, ograniczanie zachwaszczenia, oraz zapobieganie nasileniu występowania szkodników i chorób roślin uprawnych.

Dobrze ułożony płodozmian ma zasadnicze znaczenie dla zwiększenia poziomu materii organicznej w glebie i aktywności biologicznej gleby, a wysiew w poplonie roślin bobowatych lub innych roślin, użyźniających glebę po wcześnie zbieranych uprawach, wzmacnia opisywane właściwości płodozmianu.

Istotnym zagadnieniem w przestawianiu gospodarstwa rolnego na metody ekologiczne jest regulacja zachwaszczenia upraw. Wprowadzenie wielostronnego płodozmianu, a także wykonanie zabiegów mechanicznych w terminach uwzględniających fazę rozwojową roślin uprawnych i chwastów wpływa na ograniczenie zachwaszczenia upraw. W gospodarstwie ekologicznym szczególnie ważna jest prawidłowa uprawa gleby z zastosowaniem odpowiednich maszyn i narzędzi.

Żeby zmniejszyć ryzyko związane ze zmianą sposobu zarządzania oraz aby mieć obiektywny przegląd sytuacji w gospodarstwie, niezbędne jest opracowanie planu przestawiania gospodarstwa na rolnictwo ekologiczne.

1. Dokumenty i akty prawne dotyczące działania Rolnictwo ekologiczne

Zasady ogólne wdrażania działania Rolnictwo ekologiczne określone są w prawodawstwie Unii Europejskiej, a na poziomie krajowym określono szczegółowe warunki jego realizacji. Są one zawarte w polskim Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020, ustawie o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie działania Rolnictwo ekologiczne (tzw. rozporządzeniu ekologicznym). Poniżej zamieszczono adresy stron internetowych, na których znajdują się wybrane przepisy stanowiące podstawę realizacji działania Rolnictwo ekologiczne:

- **Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020** (PROW 2014–2020): www.minrol.gov.pl/Wsparcie-rolnictwa/Program-Rozwoju-Obszarow-Wiejskich-2014–2020
- **Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r.** o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. poz. 349 z późn. zm.): dziennikustaw.gov.pl
- **Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi** z dnia 13 marca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Rolnictwo ekologiczne" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. poz. 370 z późn. zm.): http://www.minrol.gov.pl/Wsparcie-rolnictwa/Program-Rozwoju-Obszarow-Wiejskich-2014-2020/Instrumenty-wsparcia-PROW-2014-2020/Dzialanie-Rolnictwo-Ekologiczne oraz dziennikustaw.gov.pl
- **Rozporządzenie Rady nr 834/2007** z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych (Dz. Urz. L 189 z 20.07.2007 r., s.1): eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?qid=1473683182455&uri=CELEX:02007R0834-20130701

2. Warunki przystąpienia do działania Rolnictwo ekologiczne

Ze wsparcia finansowego w ramach działania Rolnictwo ekologiczne może skorzystać rolnik będący osobą fizyczną lub prawną lub grupa takich rolników. Ponadto wymagane jest, aby był to rolnik „aktywny zawodowo".

Pojęcie rolnika „aktywnego zawodowo" określają przepisy dotyczące systemu wsparcia bezpośredniego (tj. płatności bezpośrednich). Za rolnika nieaktywnego zawodowo uznaje się podmiot, który wykonuje działalność gospodarczą polegającą na administrowaniu portami lotniczymi, wodociągami, stałymi terenami sportowymi i rekreacyjnymi, świadczeniu usług przewozu kolejowego czy usług w zakresie obrotu nieruchomościami i jednocześnie kwota otrzymanej przez niego płatności przekracza 5000 euro, chyba że wykaże, że działalność rolnicza jest głównym kierunkiem jego działalności lub nie ma charakteru marginalnego lub płatności bezpośrednie stanowią co najmniej 5 proc. całkowitych przychodów z działalności pozarolniczej.

Rolnik może przystąpić do działania Rolnictwo ekologiczne, jeżeli:

- posiada na terytorium Polski gospodarstwo rolne o powierzchni użytków rolnych nie mniejszej niż 1 ha,
- ma numer identyfikacyjny producenta nadany przez ARiMR w trybie przepisów o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności,
- jednostka certyfikująca wydała mu certyfikat potwierdzający, że prowadzi on produkcję rolniczą w sposób ekologiczny lub też jest w trakcie konwersji, tj. przestawiania produkcji na metody ekologiczne.

Dodatkowo, w przypadku upraw rolniczych, zielarskich, jagodowych, sadowniczych i warzywnych, rolnik musi wykazać w dokumentach prowadzonych zgodnie z przepisami o rolnictwie ekologicznym przeznaczenie części zbiorów do sprzedaży, przetwórstwa lub do przekazania do innych gospodarstw.

Natomiast, przypadku płatności do upraw z przeznaczeniem na paszę dla zwierząt lub do trwałych użytków zielonych, należy posiadać zwierzęta gospodarskie, które korzystać będą z wyprodukowanych pasz. Wsparcie upraw paszowych na gruntach ornych i trwałych użytkach zielonych powiązane z warunkiem posiadania zwierząt wpływa na rozwój produkcji zwierzęcej w gospodarstwach ekologicznych i pośrednio wspiera tę produkcję. Z punktu widzenia celu środowiskowego, jaki realizuje działanie Rolnictwo ekologiczne bardzo ważne jest, aby gospodarstwa ekologiczne prowadziły produkcję wielokierunkową ze zrównoważonym udziałem produkcji roślinnej i zwierzęcej.

Jeżeli rolnik sam nie posiada gospodarstwa o powierzchni 1 ha lub chciałby otrzymywać płatność do upraw paszowych lub trwałych użytków zielonych, a nie posiada zwierząt, może realizować działanie Rolnictwo ekologiczne razem z innym rolnikiem lub rolnikami, z którymi wspólnie spełni te warunki.

Należy pamiętać, że rolnik składając pierwszy wniosek o płatność podejmuje tzw. zobowiązanie 5-letnie, w trakcie którego musi spełniać wymogi rozporządzenia ekologicznego. Wsparcie dla rolników ekologicznych przyznawane jest na okres 5 lat. Płatności są dokonywane co roku, na wniosek rolnika. Przerwanie pięcioletniego zobowiązania wiąże się z obowiązkiem zwrotu pobranych środków.

Płatność ekologiczna jest przyznawana do danego gruntu
tylko w ramach jednego zobowiązania ekologicznego,
nie można na jednej działce rolnej realizować kilku zobowiązań ekologicznych.
Nie można również ubiegać się o płatność do tego samego gruntu
z tytułu realizacji zobowiązania ekologicznego
i jednocześnie zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego PROW 2014–2020.

Przykład: jeśli rolnik ma łąkę i dostaje do niej płatności w związku z ochroną siedlisk lęgowych ptaków (w ramach Działania rolno-środowiskowo-klimatycznego) – nie może zgłosić tej łąki do płatności ekologicznej.

Nie można również otrzymać płatności ekologicznej,
jeśli w gospodarstwie realizowane jest zobowiązanie rolno-środowiskowe PROW 2007–2013,
również w przypadku, gdy realizowane jest ono na innych działkach.

Zasada ta nie dotyczy sytuacji,
gdy rolnik realizujący działanie Rolnictwo ekologiczne przejmie od innego rolnika
działki z realizowanym na nich działaniem Program rolnośrodowiskowy.

3. Płatność w ramach działania Rolnictwo ekologiczne i stawki płatności

Zgodnie z przepisami Unii Europejskiej, płatność ekologiczna może być przyznawana do powierzchni upraw ekologicznych. W Polsce, w ramach działania Rolnictwo ekologiczne rolnik może podjąć zobowiązania w zakresie:

- ❑ Upraw na gruntach ornych: rolniczych, warzywnych, zielarskich, paszowych i jagodowych;
- ❑ Upraw sadowniczych,
- ❑ Trwałych użytków zielonych.

Lista roślin, które mogą być uprawiane w ramach powyższych zobowiązań określona jest w rozporządzeniu ekologicznym (w załączniku nr 4 – Wykaz roślin objętych płatnością ekologiczną).

Działanie Rolnictwo ekologiczne realizowane jest w ramach pakietów/wariantów, z których każdy dostępny jest w opcji: „w okresie konwersji" i „po okresie konwersji". W ramach każdego z pakietów/wariantów określona została roczna stawka płatności do jednostki powierzchni, tj. do 1 ha.

Zobowiązania realizowane:	Zobowiązanie ekologiczne można realizować w ramach następujących pakietów i wariantów:	Stawki płatności ekologicznej PROW 2014-2020
na GO	**Pakiet 1. Uprawy rolnicze w okresie konwersji**	966 zł/ha
	Pakiet 2. Uprawy warzywne w okresie konwersji	1 557 zł/ha
	Pakiet 3. Uprawy zielarskie w okresie konwersji	1 325 zł/ha
	Pakiet 4. Uprawy sadownicze w okresie konwersji:	
uprawy sadownicze	Wariant 4.1.1. Podstawowe uprawy sadownicze w okresie konwersji	1 882 zł/ha
na GO	Wariant 4.1.2. Uprawy jagodowe w okresie konwersji	1 882 zł/ha
uprawy sadownicze	Wariant 4.2. Ekstensywne uprawy sadownicze w okresie konwersji	790 zł/ha
na GO	**Pakiet 5. Uprawy paszowe na gruntach ornych w okresie konwersji**	787 zł/ha
TUZ	**Pakiet 6. Trwałe użytki zielone w okresie konwersji**	428 zł /ha
na GO	**Pakiet 7. Uprawy rolnicze po okresie konwersji**	792 zł/ha
	Pakiet 8. Uprawy warzywne po okresie konwersji	1 310 zł/ha
	Pakiet 9. Uprawy zielarskie po okresie konwersji	1 325 zł/ha
	Pakiet 10. Uprawy sadownicze po okresie konwersji:	
uprawy sadownicze	Wariant 10.1.1. Podstawowe uprawy sadownicze po okresie konwersji	1 501 zł/ha
na GO	Wariant 10.1.2. Uprawy jagodowe po okresie konwersji	1 501 zł/ha
uprawy sadownicze	Wariant 10.2. Ekstensywne uprawy sadownicze po okresie konwersji	660 zł/ha
na GO	**Pakiet 11. Uprawy paszowe na gruntach ornych po okresie konwersji**	559 zł/ha
TUZ	**Pakiet 12. Trwałe użytki zielone po okresie konwencji**	428 zł/ha

Każdy rolnik chcący otrzymywać płatności ekologiczne zobowiązany jest do spełniania następujących wymogów wspólnych dla całego działania:

- ❑ musi posiadać tzw. plan działalności ekologicznej,
- ❑ musi prowadzić rejestr działalności ekologicznej,
- ❑ nie może przekształcać występujących w gospodarstwie trwałych użytków zielonych,
- ❑ musi zachowywać w swoim gospodarstwie elementy krajobrazu rolniczego nieużytkowane rolniczo, które stanowią ostoje przyrody.

Ponadto, musi przestrzegać innych wymogów określonych dla poszczególnych pakietów. Nieprzestrzeganie ww. wymogów powoduje zastosowanie sankcji, czyli zmniejszenie przysługującej płatności ekologicznej.

Aby otrzymać płatność ekologiczną w ramach działania Rolnictwo ekologiczne rolnik składa wniosek o płatność w każdym roku realizacji zobowiązania, tj. przez 5 kolejnych lat, w terminie od dnia 15 marca do dnia 15 maja. Można też złożyć wniosek o płatność za dany rok po dniu 15 maja, ale nie później niż 25 dni od tego dnia, wtedy jednak przysługująca płatność ekologiczna pomniejszona zostanie o 1 proc. za każdy dzień opóźnienia.

Wniosek składa się w biurze powiatowym ARiMR odpowiednim do miejsca zamieszkania lub siedziby rolnika, którego kierownik prowadzi postępowanie administracyjne w sprawie przyznania płatności ekologicznej. Pomoc jest przyznawana decyzją administracyjną właściwego kierownika biura powiatowego ARiMR. W przypadku, gdy rolnik będzie miał zastrzeżenia do tej decyzji, może skorzystać z drogi odwoławczej, o której powinien zostać pouczony w decyzji.

Minimalna powierzchnia działki, do której przyznawana jest płatność ekologiczna to 0,1 ha. Brak jest górnego limitu powierzchni.

W ramach działania Rolnictwo ekologiczne obowiązuje jednak tzw. degresywność płatności. Mechanizm ten stosowany jest w przypadku większych powierzchni deklarowanych do płatności, tj. powyżej 50 ha. Polega to na stopniowym, tzn. wraz ze wzrostem wielkości zadeklarowanej powierzchni, zmniejszeniu przysługującej płatności ekologicznej. Do wyliczenia całkowitej płatności ekologicznej uwzględnia się łączną powierzchnię gruntów w gospodarstwie zgłoszoną w ramach wszystkich pakietów w ramach działania. Pełne stawki płatności są wypłacane do 50 ha powierzchni objętej działaniem Rolnictwo ekologiczne.

Przykład:

- ❑ Jeśli gospodarstwo realizuje to działanie na powierzchni większej niż 50 ha, ale mniejszej niż 100 ha, pomoc do pierwszych 50 ha powierzchni objętej działaniem Rolnictwo ekologiczne wypłaca się wg stawki 100 proc., a do pozostałej powierzchni wg stawki obniżonej do 75 proc..
- ❑ Jeśli gospodarstwo realizuje działanie na powierzchni większej niż 100 ha, pomoc do pierwszych 50 ha powierzchni objętej działaniem Rolnictwo ekologiczne wypłaca się wg stawki 100 proc., natomiast pomoc do kolejnych 50 ha powierzchni objętej działaniem Rolnictwo ekologiczne wypłaca się wg stawki 75 proc., a pomoc do pozostałej powierzchni (tj. ponad 100 ha) wypłaca się wg stawki obniżonej do 60 proc.

Jeżeli w gospodarstwie realizowane są różne pakiety lub warianty,
to przy wyliczaniu całkowitej płatności ekologicznej uwzględnia się proporcjonalny udział powierzchni każdego z pakietów lub wariantów w łącznej powierzchni gruntów, na których realizowane są zobowiązania ekologiczne.

Zastosowanie degresywności płatności uzasadnione jest występowaniem tzw. efektu skali. Polega on na tym, iż ze względu na inną strukturę kosztów, lepszą organizację produkcji i usprzętowienie - koszty jednostkowe produkcji w gospodarstwach wielkotowarowych są niższe niż w gospodarstwach o mniejszej skali produkcji.

4. Czym jest zobowiązanie ekologiczne?

Rolnik realizuje działanie Rolnictwo ekologiczne w ramach tzw. zobowiązania ekologicznego, które obejmuje użytki rolne zadeklarowane we wniosku o przyznanie pierwszej płatności ekologicznej. Na gruntach tych w okresie 5 lat rolnik prowadzi uprawy roślin zgodnie z zasadami rolnictwa ekologicznego oraz warunkami i wymogami działania Rolnictwo ekologiczne.

Rolnik może realizować trzy rodzaje zobowiązań ekologicznych:

- ❑ zobowiązanie ekologiczne na gruntach ornych (pakiety w okresie konwersji i po okresie konwersji: Uprawy rolnicze (1. i 7.), Uprawy warzywne (2. i 8.), Uprawy zielarskie (3. i 9.), Uprawy jagodowe (warianty 4.1.2 i 10.1.2), Uprawy paszowe na gruntach ornych (5. i 11.)),
- ❑ zobowiązanie ekologiczne w sadach (warianty w okresie konwersji i po okresie konwersji: Uprawy sadownicze (4.1.1 i 4.2. oraz 10.1.1. i 10.2.)),
- ❑ zobowiązanie ekologiczne na trwałych użytkach zielonych (pakiety w okresie konwersji i po okresie konwersji: Trwałe użytki zielone (6. i 12.)).

Od 2018 r. rolnik będzie mógł nie tylko jak dotychczas realizować trzy różnego rodzaju zobowiązania ekologiczne, ale także kilka zobowiązań takiego samego rodzaju np. dwa zobowiązania w sadach i trzy zobowiązania na gruntach ornych. Ważne jest jednak to, że zobowiązania takiego samego rodzaju np. dwa zobowiązania w sadach nie mogą być podjęte w tym samym roku. Zobowiązania takiego samego rodzaju rozpoczęte w tym samym roku rolnik może realizować jedynie wówczas kiedy przejmie takie zobowiązanie od innego rolnika.

Niezależnie od tego, kiedy rolnik rozpocznie pierwsze zobowiązanie ekologiczne, może w każdym następnym roku rozpocząć nowe zobowiązanie ekologiczne takiego samego rodzaju, jak już realizowane lub innego rodzaju.

Możliwość realizacji zobowiązań ekologicznych takiego samego rodzaju dotyczy również rolników, którzy rozpoczęli realizację działania Rolnictwo ekologiczne przed 2018 r.

Ważne jest, że obszar danego zobowiązania ekologicznego jest niezmienny podczas całego okresu trwania tego zobowiązania. Oznacza to, że rolnik nie może ani zmniejszyć, ani zwiększyć powierzchni gruntów, na których realizuje konkretne zobowiązanie ekologiczne, ani też realizować go w innym miejscu.

W przypadku realizacji zobowiązania na gruntach ornych, rolnik może z roku na rok zmieniać pakiety i uprawiane rośliny, np. na działce, gdzie w roku poprzednim uprawiał warzywa (pakiet 8.) zasiać zboże (pakiet 7.) lub w miejscu gdzie uprawiał kukurydzę na kiszonkę (pakiet 11.) wprowadzić uprawę ziół (pakiet 9.). Zasada ta nie dotyczy upraw dwuletnich, w przypadku których zmiana jest dopuszczalna po upływie dwóch lat uprawy takich roślin.

Każde ze zobowiązań ekologicznych podejmowane jest przez rolnika na okres 5 lat. Początkiem zobowiązania jest dzień 15 marca roku, w którym rolnik składa pierwszy wniosek o przyznanie płatności ekologicznej w ramach danego zobowiązania, a końcem – 14 marca piątego roku tego zobowiązania.

Oznacza to, że rolnik w swoim gospodarstwie
może realizować zobowiązania ekologiczne, także takiego samego rodzaju,
które zakończą się w różnych latach.

Rolnik realizuje każde zobowiązanie ekologiczne,
w tym też takiego samego rodzaju, jako niezależne zobowiązania,
dla każdego z tych zobowiązań oddzielnie spełnione muszą być warunki i wymogi działania.

W przypadku gdy całość lub część gruntów objętych zobowiązaniem ekologicznym lub całe gospodarstwo rolne jest przekazywane innemu rolnikowi w okresie trwania tego zobowiązania, to rolnik, któremu zostały przekazane grunty (lub całe gospodarstwo rolne) może przejąć zobowiązanie realizowane przez poprzedniego rolnika i kontynuować je do końca 5-letniego okresu zobowiązania. Zmiana osoby realizującej dane zobowiązanie ekologiczne dokonywana jest poprzez złożenie do ARiMR w określonym czasie i trybie odpowiednich dokumentów.

5. Czym jest plan działalności ekologicznej?

Aby przystąpić do działania Rolnictwo ekologiczne rolnik musi opracować, przy udziale doradcy rolnośrodowiskowego, plan działalności ekologicznej. Plan obejmuje cały okres zobowiązania ekologicznego, czyli 5 lat. Musi on zostać opracowany najpóźniej 25 dni przed upływem terminu składania wniosków o płatności bezpośrednie, tj. zazwyczaj do dnia 9 czerwca roku, w którym rolnik rozpoczyna realizację zobowiązania ekologicznego.

Plan działalności ekologicznej zawiera opis gospodarstwa i określa, jakie pakiety (warianty) działania Rolnictwo ekologiczne rolnik będzie realizował oraz jak zaplanował on swoją produkcję. W planie wpisuje się np. informacje dotyczące płodozmianu, sposobu wypasu zwierząt i przeznaczenia zbioru. Formularz elektroniczny planu działalności ekologicznej jest dostępny na stronie internetowej ARiMR. W przypadku podjęcia kolejnego zobowiązania ekologicznego należy dokonać zmiany/aktualizacji posiadanego już planu. Dopuszczalne jest także posiadanie kilku planów działalności (oddzielnie dla każdego zobowiązania ekologicznego).

6. Czym jest rejestr działalności ekologicznej?

Rejestr działalności ekologicznej to dziennik, w którym rolnik zapisuje, jakie zabiegi agrotechniczne wykonuje na poszczególnych działkach rolnych zadeklarowanych do płatności ekologicznej. Rolnik zapisuje w nim również rodzaj i ilość zastosowanych nawozów i środków ochrony roślin. Określa też miejsce i termin wypasu zwierząt. Rejestr jest prowadzony podczas trwania całego zobowiązania ekologicznego.

Rolnik, na potrzeby działania Rolnictwo ekologiczne może prowadzić rejestr na formularzu udostępnionym przez ARiMR lub też wykorzystać rejestr działalności ekologicznej prowadzony na potrzeby jednostek certyfikujących.

7. Jaki jest system kontroli?

W Polsce kontrolą i certyfikacją systemu produkcji zajmuje się obecnie 11 upoważnionych przez ministra rolnictwa i rozwoju wsi i posiadających akredytację Polskiego Centrum Akredytacji jednostek certyfikujących. Nadzór nad nimi pełni główny inspektor jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych.

Lista upoważnionych jednostek certyfikujących w rolnictwie ekologicznym:

- AGRO BIO TEST Sp. z o.o., ul. Związku Walki Młodych 22, 02-786 Warszawa
- BIOCERT MAŁOPOLSKA Sp. z o.o., ul. Lubicz 25A, 31-503 Kraków
- BIOEKSPERT Sp. z o.o., ul. Narbutta 3A, lok. 1, 02-564 Warszawa
- Centrum Jakości AgroEko Sp. z o.o., ul. Modlińska 6, lok. 207, 03-216 Warszawa
- COBICO Sp. z o.o., Przebieczany 529, 32-020 Wieliczka
- DQS polska Sp. z o.o., ul. Domaniewska 45, 02-672 Warszawa
- EKOGWARANCJA PTRE Sp. z o.o., Dąbrowica 185P /k Lublina, 21-008 Tomaszowice
- PNG Sp. z o.o., Cisów 77A, 26-021 Daleszyce
- Polskie Centrum Badań i Certyfikacji SA, Oddział w Pile, ul. Śniadeckich 5, 64-920 Piła
- SGS Polska Sp. z o.o., ul. Bema 83, 01-233 Warszawa
- TÜV Rheinland Polska Sp. z o.o., ul. 17 Stycznia 56, 02-146 Warszawa

Producent rolny zamierzający przestawić swoje gospodarstwo na rolnictwo ekologiczne zgłasza je do jednej z upoważnionych jednostek certyfikujących poprzez wypełnienie formularza udostępnionego na stronie internetowej Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych. Od tego momentu poddaje się systemowi kontroli ustanowionemu dla rolnictwa ekologicznego i jest corocznie kontrolowany przez inspektorów jednostki certyfikującej. Kontrole gospodarstw ekologicznych może też prowadzić Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych. Od momentu rejestracji gospodarstwo objęte jest okresem przestawiania na ekologiczną metodę gospodarowania zgodnie z przepisami o rolnictwie ekologicznym.

Jednostki certyfikujące kontrolują każdego roku wszystkie gospodarstwa korzystające z płatności ekologicznych. Kontrola potwierdza zgodność prowadzonej produkcji z przepisami dotyczącymi rolnictwa ekologicznego, zarówno w okresie konwersji, jak i po okresie konwersji. Na tej podstawie gospodarstwa otrzymują certyfikaty i są umieszczane w wykazie producentów ekologicznych. Tylko takie gospodarstwa mogą uzyskać wsparcie w ramach działania Rolnictwo ekologiczne.

Koszty transakcyjne		Wysokość kwoty przeznaczonej na refundację kosztów transakcyjnych
Koszty kontroli	do 5 ha	900 zł
	powyżej 5 ha do 10 ha	1 000 zł
	powyżej 10 ha do 20 ha	1 100 zł
	powyżej 20 ha do 50 ha	1 300 zł
	powyżej 50 ha do 100 ha	1 400 zł
	powyżej 100 ha	1500 zł

Rolnik musi zapłacić za kontrolę jednostki certyfikującej, jednak w ramach działania Rolnictwo ekologiczne przysługuje mu zwrot tych kosztów tzw. koszty transakcyjne (tabela powyżej). Maksymalna wysokość zwrotu jest uzależniona od powierzchni gospodarstwa i wynosi od 900 do 1500 zł na gospodarstwo rocznie, jednak nie może być wyższa niż 20 proc. otrzymanej w danym roku płatności ekologicznej.

Jeżeli rolnik nie korzysta ze zwrotu kosztów kontroli w ramach działania Rolnictwo ekologiczne, to ma inne możliwości uzyskania wsparcia na ten cel. W PROW 2014-2020 realizowane jest poddziałanie 3.1. Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości, które pozwala na wsparcie nowych uczestników systemów jakości, w tym – rolników ekologicznych. Pomoc oferowana w ramach tego działania uwzględnia m.in. koszty wynikające z prowadzenia kontroli w gospodarstwie.

Wsparcie o podobnym zakresie możliwe było także do otrzymania w ramach działania 132 „Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności", wdrażanego w ramach PROW 2007-2013, w ramach którego rolnicy ekologiczni, którzy są beneficjentami tego działania, nadal otrzymują środki przeznaczone na pokrycie kosztów kontroli, w okresie 5 lat objęcia wsparciem. Nie jest dozwolone równoległe korzystanie z dwóch źródeł pomocy na sfinansowanie kosztów kontroli gospodarstwa.

Rolnik realizujący działanie Rolnictwo ekologiczne podlega kontroli ARiMR jako podmiotu odpowiedzialnego za wdrażanie tego działania. Wszyscy rolnicy realizujący to działanie podlegają corocznej kontroli administracyjnej 100 proc. wniosków złożonych przez rolników. Natomiast kontrola na miejscu, czyli wizytacja w gospodarstwie i na gruntach rolnika dotyczy 5 proc. gospodarstw realizujących to działanie. Z każdej kontroli na miejscu sporządzany jest raport. Rolnik otrzymuje kopię tego raportu, a jeśli nie zgadza się z jego ustaleniami, powinien na piśmie zgłosić swoje umotywowane zastrzeżenia. Może to zrobić bezpośrednio po zakończeniu czynności kontrolnych lub w ciągu 14 dni od otrzymania kopii raportu.

8. Związek z zazielenieniem

Obecny system płatności bezpośrednich przewiduje płatność za realizację obowiązkowych praktyk rolniczych korzystnych dla klimatu i środowiska (tzw. zazielenienie). Płatność tę w sposób automatyczny otrzymują rolnicy prowadzący produkcję rolniczą zgodnie z zasadami rolnictwa ekologicznego - ma to zastosowanie jedynie do tej części obszaru gospodarstwa rolnego, na której jest prowadzona produkcja ekologiczna. Oznacza to, że na pozostałej części gospodarstwa rolnik objęty jest obowiązkiem spełniania praktyk zazielenienia – w zależności od ilości gruntów ornych w tej pozostałej części gospodarstwa oraz udziału trwałych użytków zielonych rolnik zobowiązany jest do spełniania jednej, dwóch lub trzech praktyk zazielenienia. Rolnik może zrezygnować z automatycznego zwolnienia go z obowiązku przestrzegania wymogów zazielenienia. Wówczas zobowiązany jest do spełniania zazielenienia w całym gospodarstwie.

9. Sankcje w ramach zobowiązań

Niespełnienie wymogów charakterystycznych dla zobowiązania ekologicznego na gruntach ornych, tak jak i niespełnienie wymogów wspólnych dla całego działania wiąże się ze zmniejszeniem płatności ekologicznych. W ramach niespełnienia wymogów charakterystycznych dla zobowiązania ekologicznego na gruntach ornych sankcjonowane jest np. nieodpowiednie przeznaczenie zbioru czy przekroczenie dopuszczalnego limitu powierzchni upraw na zielony nawóz.

Niespełnienie wymogów charakterystycznych dla zobowiązania ekologicznego w sadach, tak jak i niespełnienie wymogów wspólnych dla całego działania, wiąże się ze zmniejszeniem płatności ekologicznych. W ramach niespełnienia wymogów charakterystycznych dla zobowiązania ekologicznego w sadach sankcjonowane jest np. nieodpowiednie przeznaczenie zbioru czy nieutrzymywanie minimalnej obsady drzew.

Niespełnienie wymogów charakterystycznych dla zobowiązania na trwałych użytkach zielonych, tak jak i niespełnienie wymogów wspólnych dla całego działania, wiąże się ze zmniejszeniem płatności ekologicznych. W ramach niespełnienia wymogów charakterystycznych dla zobowiązania ekologicznego na trwałych użytkach zielonych sankcjonowane jest np. nie wykoszenie lub niewypasanie zwierząt na trwałych użytkach zielonych czy nieusunięcie biomasy.

Działanie Rolnictwo ekologiczne jest działaniem wieloletnim, rolnik podejmuje zobowiązanie do prowadzenia określonej produkcji ekologicznej na zadeklarowanej powierzchni i przestrzegania warunków i wymogów przez okres 5 lat. Naruszenie zobowiązania wiąże się z sankcjami finansowymi.

W przypadku stwierdzenia, że rolnik nie spełnia któregokolwiek z warunków przyznania płatności, cała płatność ekologiczna za dany rok, w odniesieniu do gruntu, na którym nie został spełniony ten warunek, nie przysługuje i rolnik zobowiązany jest zwrócić otrzymane w tym zakresie płatności ekologiczne.

W przypadku niespełnienia wymogów działania stosuje się proporcjonalny system zmniejszeń płatności. Jest on uzależniony od procentowego udziału powierzchni, na której wystąpiło uchybienie w stosunku do powierzchni obszaru, na którym powinny być przestrzegane wymogi w ramach danego pakietu, z zastosowaniem współczynników dotkliwości danego uchybienia i współczynników trwałości tego uchybienia. Sankcje finansowe w zależności od dotkliwości, trwałości oraz skali danego uchybienia wynoszą od kilku do 100 proc. należnej płatności ekologicznej.

Jeżeli w danym roku zostanie stwierdzone, że rolnik nie realizuje wymogów działania zgodnie z przepisami rozporządzenia ekologicznego to sankcje finansowe z tytułu danego uchybienia dotyczą zarówno roku, w którym je stwierdzono, jak i wszystkich wcześniejszych lat realizacji danego zobowiązania. Zgodnie bowiem z przepisami Unii Europejskiej, w ramach działania Rolnictwo ekologiczne zastosowanie mają tzw. sankcje wsteczne. Uchybienia w ramach zobowiązań ekologicznych skutkują zatem nie tylko utratą określonej części płatności w danym roku, ale także koniecznością zwrotu odpowiedniej kwoty środków, które rolnik otrzymał w latach poprzednich.

Sankcji wstecznych nie stosuje się jednak, jeśli niedopełnienie warunków, zobowiązań lub wymogów nastąpiło wskutek działania siły wyższej albo wyjątkowych okoliczności, a rolnik zgłosił ten fakt do ARiMR w odpowiednim terminie.

Ponadto brane jest pod uwagę, czy rolnik nie wywiązał się z któregoś z wymogów jednorazowo czy też po raz kolejny. Jeżeli rolnik po raz kolejny nie wywiązał się z danego wymogu, nastąpi dodatkowe (obok obniżenia płatności ekologicznych w danym roku i sankcji wstecznych) obniżenie płatności ekologicznej ze względu na tzw. powtarzalność uchybień. Kwota sankcji związanych z po-

wtarzalnością uchybień stanowi iloczyn 7 proc. kwoty, którą rolnik otrzymałby, gdyby to uchybienie nie wystąpiło oraz liczby lat, w których wcześniej stwierdzono podobne niezgodności.

10. Zobowiązanie ekologiczne na gruntach ornych

Zasady ogólne

Jednym ze zobowiązań, jakie może podjąć rolnik chcący realizować działanie Rolnictwo ekologiczne jest zobowiązanie realizowane na gruntach ornych.

W ramach zobowiązania na gruntach ornych rolnik, spełniając odpowiednie warunki o których mowa poniżej, prowadzi w określony sposób na gruntach ornych różnego rodzaju uprawy (pogrupowane w pakiety/warianty), które zgłasza do płatności. Mogą to być zarówno uprawy rolnicze, jak i warzywa, zioła lub uprawy jagodowe (truskawka, malina i poziomka). Płatnością ekologiczną objęte mogą być również uprawy z przeznaczeniem na paszę dla zwierząt. Gatunki roślin objęte płatnością ekologiczną w ramach poszczególnych pakietów/wariantów zostały wskazane w rozporządzeniu ekologicznym.

W grupie roślin uprawianych z przeznaczeniem na paszę dla zwierząt ujęto gatunki roślin najczęściej stosowane w żywieniu zwierząt. Gatunki roślin, uprawiane co do zasady z przeznaczeniem do spożycia przez ludzi w sposób bezpośredni lub po przetworzeniu, znajdują się na liście roślin, do których przyznawana jest płatność w ramach upraw rolniczych. Wśród tych gatunków znajdują się również takie gatunki roślin, które mogą być również przeznaczone do żywienia zwierząt.

Należy pamiętać, że wielkość i miejsce zobowiązania ekologicznego, są niezmienne przez okres 5 lat zobowiązania. Oznacza to, że jeśli powierzchnia gruntów przy rozpoczęciu tego zobowiązania wynosi np. 20 ha, to każdego roku, aż do zakończenia pięcioletniego zobowiązania, ma wynosić 20 ha i obejmować w każdym roku te same działki rolne.

Produkcja ekologiczna polega na stosowaniu takich metod uprawy roślin, które przyczyniają się do utrzymania lub zwiększania ilości materii organicznej gleby, zwiększania jej stabilności i różnorodności biologicznej oraz zapobiegania zagęszczaniu lub erozji gleby. Żyzność i aktywność biologiczna gleby jest utrzymywana i zwiększana, m.in. przez stosowanie wieloletniego płodozmianu. Stosowanie płodozmianu, obok właściwego doboru gatunków i odmian roślin, odpowiednich technik uprawy i zabiegów agrotechnicznych oraz ochrony naturalnych wrogów szkodników, ma na celu zapobieganie szkodom w uprawach rolniczych wyrządzanym przez szkodniki, choroby i chwasty.

Dlatego też, w ramach zobowiązania ekologicznego na gruntach ornych (tj. w ramach pakietów obejmujących uprawy rolnicze, paszowe, zielarskie, warzywne i jagodowe), rolnik może na danej działce rolnej zmieniać w kolejnych latach uprawiane rośliny w ramach poszczególnych pakietów i między pakietami, np. uprawy rolnicze na warzywa, czy zioła, itd. oraz zmieniać ich miejsce uprawy w ramach obszaru objętego tym zobowiązaniem. W przypadku uprawy rośliny dwuletniej zmiana uprawianej rośliny lub miejsca tej uprawy jest możliwa dopiero po upływie dwóch lat uprawy tej rośliny.

Od 2017 r. wprowadzono zmianę przynależności roślin jagodowych do zobowiązania na gruntach ornych co wynikało z trudności w utrzymaniu zdrowotności krzewów owocowych uprawianych w systemie ekologicznym. Do wykazu gatunków roślin, które można uprawiać w ramach zobowiązania ekologicznego na gruntach ornych (obejmującego do tej pory truskawki, poziomki i maliny w ramach wariantu Uprawy jagodowe (4.1.2. i 10.1.2.)) zostały przeniesione niektóre gatunki krzewów owocowych, tj. agrest (porzeczka agrest), borówka wysoka i średnia, jeżyna i porzeczka. Rośliny te zostały przeniesione do wariantu Uprawy jagodowe z wariantu Podstawowe uprawy sadownicze (4.1.1. i 10.1.1.). W przypadku uprawy ww. roślin również można zmieniać gatunek rośliny uprawianej na danej działce na inne rośliny uprawiane w ramach tego zobowiązania (a więc rośliny w ramach pakietów: uprawy rolnicze, warzywne, zielarskie i paszowe oraz wariantu uprawy jagodowe) oraz miejsce jej uprawy.

Od 2017 r. możliwe jest także otrzymanie płatności ekologicznej do nowonasadzonych upraw jagodowych, a nie tylko jak dotychczas tylko do tych owocujących. Uprawy takie muszą jednak spełniać określone wymogi jakościowe sadzonek. Wymogi te omówiono w części dotyczącej upraw sadowniczych.

Warunki i wymogi uzyskania płatności ekologicznej

Aby otrzymać płatność ekologiczną za prowadzenie upraw rolniczych, warzywnych, zielarskich lub jagodowych, rolnik musi co roku wytwarzać odpowiednie certyfikowane produkty rolnictwa ekologicznego (w przypadku rośliny dwuletniej – w drugim roku uprawy). Warunek ten nie dotyczy nowonasadzonych plantacji jagodowych w pierwszych, określonych przez przepisy rozporządzenia ekologicznego, latach po ich nasadzeniu.

Natomiast w przypadku upraw paszowych wymagane jest posiadanie zwierząt, gdyż uznaje się, że wyprodukowane rośliny będą stanowiły paszę przeznaczoną do ich żywienia. Od 2018 r. zmieniają się zasady przyznawania płatności ekologicznej do upraw paszowych – będzie ona przyznawana do takiej powierzchni gruntów na jaką „wystarczy" rolnikowi zwierząt: bydła, danieli, gęsi, indyków, jeleni, kaczek, koni, owiec, kóz, królików, kur, perlic lub świń utrzymywanych w gospodarstwie w określonym w rozporządzeniu ekologicznym okresie referencyjnym.

Powierzchnię, do jakiej przysługuje płatność ekologiczna w ramach pakietów paszowych ustala się jako iloraz liczby zwierząt utrzymywanych przez rolnika, przeliczonych na DJP (duże jednostki przeliczeniowe), zgodnie z przepisami rozporządzenia ekologicznego (stan średniookresowy i współczynnika 0,3.

Do wyliczenia liczby posiadanych zwierząt brane będą pod uwagę:

- bydło, owce, kozy i konie utrzymywane w gospodarstwie od dnia 15 marca do dnia 30 września roku, w którym złożony został wniosek o płatność ekologiczną oraz
- świnie utrzymywane w gospodarstwie od dnia 16 października roku poprzedzającego rok złożenia wniosku o przyznanie płatności ekologicznej do dnia 15 października w roku złożenia wniosku o przyznanie tej płatności.
- w przypadku innych niż ww. gatunki – obowiązuje przy wyliczeniach stan średniookresowy zwierząt w okresie od kontroli przeprowadzonej przez jednostkę certyfikującą w roku poprzedzającym złożenie wniosku o przyznanie płatności ekologicznej do kontroli przeprowadzonej w roku złożenia takiego wniosku.

W przypadku, gdy do części gruntów zadeklarowanych w pierwszym wniosku o przyznanie płatności ekologicznej, nie została przyznana rolnikowi płatność ze względu na to, że do tej powierzchni "nie wystarczyło" zwierząt, grunty te są również objęte zobowiązaniem ekologicznym, ale niepłatnym. Dzięki temu, do tych powierzchni w kolejnych latach będzie mogła być przyznana płatność ekologiczna.

Jeżeli rolnik nie posiada wystarczającej liczby zwierząt aby otrzymać płatność ekologiczną do wszystkich gruntów z uprawami paszowymi – do przyznania tej płatności ARiMR może uwzględnić zwierzęta innego rolnika realizującego działanie Rolnictwo ekologiczne. W takim przypadku, wraz z wnioskiem o płatność ekologiczną rolnik musi złożyć do ARiMR odpowiednie dokumenty.

Płatność ekologiczną w ramach upraw paszowych bez spełniania warunku posiadania zwierząt oraz w ramach upraw rolniczych bez spełnienia warunku wytworzenia produktu można otrzymać również w przypadku przeznaczenia w danym roku danej uprawy na tzw. zielony nawóz.

Poza wymogami ogólnymi, obowiązującymi dla każdego typu zobowiązania ekologicznego (wskazanymi w części ogólnej broszury), rolnik w ramach zobowiązania na gruntach ornych zobowiązany jest przeznaczyć odpowiednio **co najmniej 30 proc. zbioru** z upraw rolniczych, warzywnych, zielarskich i jagodowych do przetwórstwa, sprzedaży lub do przekazania do innych gospodarstw.

W przypadku upraw paszowych na gruntach ornych wymagane jest, aby zbiór był przeznaczony do żywienia zwierząt, sprzedaży lub przekazania dla innych gospodarstw.

Przeznaczenie zbioru roślin jest weryfikowane na podstawie dokumentacji, tj. odpowiednich rejestrów prowadzonych w gospodarstwie zgodnie z przepisami o rolnictwie ekologicznym (tj. m.in.: rejestru ekologicznej produkcji roślinnej – rejestru zbiorów (produkcji), ewidencji towarowej – rejestru składowania produktów ekologicznych/z okresu konwersji, rejestru odbiorców/nabywców produktów wprowadzonych na rynek). Te dokumenty są weryfikowane podczas kontroli na miejscu przez ARiMR i jednostki certyfikujące.

Płatność ekologiczną do gruntów ornych można uzyskać także do działek, na których w celu wzbogacenia gleby w materię organiczną uprawiane są rośliny na zielony nawóz.

Na zielony nawóz w danym roku wykorzystane mogą być rośliny:

- ❑ bobowate drobnonasienne, trawy lub ich mieszanki (pakiet 5. i 11.),
- ❑ bobowate grubonasienne lub gorczyca biała (pakiet 1. i 7.).
- ❑ na zielony nawóz w drugim roku uprawy wykorzystane mogą być też rośliny wieloletnie, tj. rośliny wieloletnie bobowate drobnonasienne, wieloletnie trawy lub ich mieszanki (pakiet 5. i 11.). Wtedy jednak w pierwszym roku ich uprawy należy dokonać koszenia i zebrać skoszoną biomasę.

Przy uprawie roślin na zielony nawóz nie jest wymagane spełnienie warunku wytworzenia produktu (pakiet 1. i 7.) lub posiadania zwierząt (pakiet 5. i 11.) ani wymogu dotyczącego odpowiedniego przeznaczenia zbioru.

Należy jednak pamiętać, że w ciągu całego pięcioletniego zobowiązania ekologicznego, na danej działce rolnej, na nawóz zielony rośliny mogą być **wykorzystane tylko raz**, tzn. rośliny bobowate drobnonasienne, trawy lub ich mieszanki (pakiet 5. i 11.) i rośliny bobowate grubonasienne lub gorczyca biała (pakiet 1. i 7.) muszą zostać wykorzystane na nawóz zielony w danym roku, natomiast wieloletnie bobowate drobnonasienne, wieloletnie trawy lub ich mieszanki (pakiet 5. i 11.) – w pierwszym roku muszą być skoszone, a wykorzystane na nawóz zielony w drugim roku.

Równie istotne jest to, że powierzchnia uprawy roślin na zielony nawóz
w danym roku nie może być większa niż 25 proc. wszystkich gruntów objętych zobowiązaniem ekologicznym na gruntach ornych.

11. Zobowiązanie ekologiczne w sadach

Zasady ogólne

W ramach zobowiązania ekologicznego w sadach rolnik, spełniając odpowiednie warunki, o których mowa poniżej, prowadzi ekologiczną uprawę drzew lub krzewów owocowych i corocznie w okresie 5 lat otrzymuje płatności stosownie do realizowanego wariantu. Pomoc może być przyznana do sadów w okresie konwersji (pakiet 4.), jak i po konwersji (pakiet 10.). W obu ww. pakietach zobowiązania sadowniczego wyróżniono uprawy podstawowe (np. jabłonie, grusze, śliwy, wiśnie) i ekstensywne (np. aronia, róża dzika). Pełna lista gatunków roślin, jakie mogą być uprawiane w ramach upraw sadowniczych zawarta jest w rozporządzeniu ekologicznym.

Należy pamiętać, że wielkość obszaru objętego zobowiązaniem ekologicznym oraz miejsce jego realizacji jest niezmienne przez okres 5 lat zobowiązania. W przypadku produkcji sadowniczej uprawiane są rośliny wieloletnie – drzewa i krzewy. Dlatego też w ramach zobowiązania ekologicznego w sadach, w odróżnieniu od zobowiązania realizowanego na gruntach ornych, rolnik nie może na danej działce rolnej zmieniać w kolejnych latach uprawianych roślin. Oznacza to, że jeżeli rozpoczyna zobowiązanie uprawiając na danej działce np. jabłonie, powinien tak zaplanować produkcję, żeby utrzymać uprawę tych jabłoni na danym gruncie przez 5 lat zobowiązania. Nie może zlikwidować uprawy tych jabłoni na danej działce i zgłosić w kolejnym roku uprawy jabłoni na innym gruncie, nawet w przypadku, gdyby łączna powierzchnia tej uprawy ekologicznej została zachowana. Wynika to z wieloletniego charakteru upraw sadowniczych.

W przypadku uprawy w ramach wariantów sadowniczych (4.1.1., 4.2., 10.1.1. i 10.2) krzewów owocowych rolnik może w ostatnim (piątym) roku zobowiązania, po dokonaniu zbioru owoców, zaprzestać uprawy tych krzewów i przygotować grunt pod inne uprawy. Decyzja taka może wynikać np. z potrzeby zastosowania płodozmianu w celu poprawy stanu gleby lub ze względu na zagrożenia fitosanitarne, lub dążenia do ukierunkowania gospodarstwa na inne rodzaje upraw.

Zaprzestanie uprawy krzewów owocowych w takim terminie nie wpływa na prawo do otrzymania płatności ekologicznej za piąty rok zobowiązania, pod warunkiem, że dana działka utrzymana będzie do końca okresu zobowiązania w systemie rolnictwa ekologicznego. O zamiarze likwidacji plantacji należy poinformować kierownika odpowiedniego biura powiatowego ARiMR.

Warunki i wymogi uzyskania płatności ekologicznej

W roku 2015 i 2016 wsparcie w ramach działania Rolnictwo ekologiczne mogło być przyznawane tylko do sadów owocujących.

Od 2017 r. pomocą mogą być objęte także nowe, nieowocujące plantacje. W przypadku takiej nowonasadzonej plantacji sadowniczej wytworzenie produktu nie jest wymagane w większości przypadków w pierwszych dwóch latach od ich nasadzenia. Natomiast, w przypadku uprawy roślin, które dają pierwsze owoce później, tj. gruszy domowej, derenia jadalnego, rokitnika zwyczajnego, pigwy pospolitej, pigwowca japońskiego, róży dzikiej, róży jabłkowatej i róży pomarszczonej, warunek wytworzenia produktu ekologicznego nie będzie weryfikowany w pierwszych trzech latach od ich nasadzenia. Warunek wytworzenia produktu w drugim roku od nasadzenia będzie wymagany jedynie dla upraw maliny, truskawki, poziomki i borówki brusznicy, gdyż rośliny te mogą dać pierwszy zbiór już w pierwszych dwóch latach od nasadzenia.

W przypadku uprawy drzew owocowych, po upływie pięcioletniego okresu zobowiązania rolnik musi nadal, przez 2 lata, utrzymywać swój sad (niekoniecznie w systemie rolnictwa ekologicznego), zachowując wymóg minimalnej obsady drzew.

W sadzie powinna być utrzymana wymagana, minimalna liczba drzew i krzewów owocowych (z tolerancją do 10 proc.). Obsadę tę określono dla każdego gatunku roślin w rozporządzeniu ekologicznym. W przypadku sadów mających nie mniej niż 12 lat (tj. takich, w których co najmniej 90 proc. stanowią drzewa uprawiane nie krócej niż 12 lat) minimalna obsada wynosi 125 drzew na hektar; zasada ta dotyczy upraw wszystkich gatunków drzew owocowych. Nie przyznaje się płatności do sadów prowadzonych jako uprawa jednorzędowa.

Do 2016 r. włącznie, do wsparcia ekologicznego uprawnione były jedynie sady z drzewami owocowymi w okresie owocowania, tj. w takim stadium rozwojowym, które umożliwia wydanie plonu oraz sady złożone z drzew na podkładkach karłowych lub półkarłowych, uprawianych na danej działce nie krócej niż rok. W przypadku uprawy krzewów wspierane były jedynie plantacje owocujące roślin ukorzenionych i spełniających parametry średnicy określone dla elitarnego i kwalifikowanego materiału siewnego.

Od 2017 r. pomoc przysługuje do sadów założonych przed upływem 25 dni od dnia, w którym upływa termin składania wniosków o przyznanie płatności bezpośrednich w roku, w którym rolnik po raz pierwszy wnioskuje o taką płatność, czyli orientacyjnie do 9 czerwca. Ponadto, do nasadzeń musi być użyty materiał szkółkarski kategorii elitarny lub kategorii kwalifikowany roślin sadowniczych. Istnieje także możliwość nasadzeń z materiału szkółkarskiego CAC, który spełnia minimalne wymagania jakościowe takie jak dla materiału szkółkarskiego kategorii elitarny lub kategorii kwalifikowany.

W związku z tym w przypadku uprawy gatunków drzew i krzewów, które objęte są ustawą o nasiennictwie (porzeczka i agrest, borówka i żurawina, brzoskwinia, czereśnia, grusza, jabłoń, malina i jeżyna, morela, śliwa domowa, winorośl, wiśnia, malina i jeżyna, truskawka i poziomka, pigwa pospolita, śliwa japońska), rolnik musi posiadać dokument potwierdzający jakość i liczbę materiału

szkółkarskiego kategorii elitarny lub kategorii kwalifikowany lub materiału szkółkarskiego CAC roślin sadowniczych (np.: wypis ze świadectwa kwalifikacji, szkółkarski dokument towarzyszący, dokument dostawcy). Natomiast w przypadku krzewów gatunków roślin nieobjętych ustawą o nasiennictwie (aronia czarnoowocowa, dereń jadalny, bez czarny, jagoda kamczacka, rokitnik zwyczajny, róża dzika, róża pomarszczona, pigwowiec japoński i kolcowój pospolity) materiał szkółkarski ma spełniać minimalne wymagania jakościowe takie jak minimalne wymagania jakościowe dla materiału szkółkarskiego kategorii elitarny lub kategorii kwalifikowany określone dla krzewów jagodowych w zakresie m.in. długości i średnicy pędu.

Poza wymogami ogólnymi, obowiązującymi dla każdego typu zobowiązania ekologicznego (wskazanymi w części ogólnej broszury), rolnik w ramach zobowiązania w sadach zobowiązany jest przeznaczyć odpowiednio co najmniej 30 proc. zbioru ze swojego sadu do przetwórstwa, sprzedaży lub do przekazania do innych gospodarstw.

Odpowiednie przeznaczenie zbioru jest dokumentowane przez rolnika w rejestrach prowadzonych w gospodarstwie zgodnie z przepisami o rolnictwie ekologicznym (tj. m.in. w rejestrze ekologicznej produkcji roślinnej – rejestrze zbiorów (produkcji), ewidencji towarowej – rejestrze składowania produktów ekologicznych/z okresu konwersji, rejestrze odbiorców/ nabywców produktów wprowadzonych na rynek). W przypadku nowo nasadzonych plantacji sadowniczych rolnik zobowiązany jest do odpowiedniego przeznaczania zbioru od momentu weryfikacji wytworzenia produktu ekologicznego.

Wymogiem zobowiązania ekologicznego w sadach jest wykonywanie zabiegów uprawowych i pielęgnacyjnych, w szczególności usuwanie odrostów i samosiewów. Zakres pielęgnacji uprawy określa plan działalności ekologicznej.

W przypadku nowo nasadzonych plantacji sadowniczych zgłoszonych do płatności ekologicznej wymagane jest przeprowadzanie zabiegów:

- **pielęgnacyjnych** – corocznie, w szczególności polegające na usuwaniu odrostów i samosiewów, formowaniu korony drzew lub przycięciu krzewów po posadzeniu w celu wzmocnienia pędów;
- **nawożenia i stosowania środków** (dopuszczonych do stosowania w rolnictwie ekologicznym, zawierających N, P, K, Mg i Ca) w dawkach określonych w planie działalności ekologicznej z uwzględnieniem bilansu azotu i wyniku chemicznej analizy gleby, przeprowadzonej nie wcześniej niż rok przed nasadzeniem plantacji sadowniczej;
- **ochrony roślin:** przy użyciu środków dopuszczonych do stosowania w rolnictwie ekologicznym, zgodnie ze wskazaniami doradcy rolnośrodowiskowego określonymi w planie działalności ekologicznej;
- **zapobiegających zachwaszczeniu plantacji** i usuwania chwastów: utrzymanie gleby w postaci czarnego ugoru lub zadarnienie przez regularne koszenie lub stosowanie innych zabezpieczeń przed rozprzestrzenianiem się chwastów (np. ściółkowanie, zastosowanie agrowłókniny).

Szczegółowy opis sposobu realizacji zabiegów wraz z uzasadnieniem takiego sposobu zawiera plan działalności ekologicznej.

12. Zobowiązanie ekologiczne na trwałych użytkach zielonych

Zasady ogólne

Jednym ze zobowiązań ekologicznych jest zobowiązanie na trwałych użytkach zielonych, które może obejmować produkcję ekologiczną na łąkach lub pastwiskach trwałych (pakiet 6. – grunty w okresie konwersji i pakiet 12. – grunty po okresie konwersji).

Obszar zobowiązania ekologicznego na trwałych użytkach zielonych jest niezmienny przez okres 5 lat zobowiązania.

Warunki i wymogi uzyskania płatności ekologicznej

Aby uzyskać płatność ekologiczną do powierzchni trwałych użytków zielonych rolnik musi posiadać określoną, minimalną obsadę zwierząt: bydła, danieli, gęsi, jeleni, koni, kóz, królików lub owiec. Uznaje się, że wyprodukowana biomasa będzie stanowiła paszę dla posiadanych zwierząt.

Do wyliczenia liczby posiadanych zwierząt bierze się pod uwagę zarówno zwierzęta utrzymywane w systemie rolnictwa ekologicznego, jak i nieutrzymywane w tym systemie, tj. konwencjonalne.

Obsadę zwierząt oblicza się jako liczbę zwierząt (w przeliczeniu na duże jednostki przeliczeniowe – DJP), przypadających na 1 ha powierzchni wszystkich trwałych użytków zielonych w gospodarstwie tzn. zarówno tych zadeklarowanych do pakietów 6. i 12., jak i tych nie zgłaszanych do płatności ekologicznej. Obsada zwierząt musi wynosić co najmniej 0,3 DJP na hektar tych gruntów.

Jeżeli rolnik nie posiada wystarczającej liczby zwierząt aby otrzymać płatność ekologiczną do trwałych użytków zielonych – do przyznania tej płatności ARiMR może uwzględnić zwierzęta innego rolnika realizującego działanie Rolnictwo ekologiczne. W takim przypadku, wraz z wnioskiem o płatność ekologiczną rolnik musi złożyć do ARiMR odpowiednie dokumenty.

Poza wymogami ogólnymi, obowiązującymi dla każdego typu zobowiązania ekologicznego, w ramach zobowiązania na trwałych użytkach zielonych rolnik ma obowiązek:

- ❑ **skosić trwały użytek zielony** w terminie do dnia 31 lipca lub wypasać zwierzęta w okresie wegetacyjnym. Dopuszczalne jest wypasanie przez cały rok danieli i jeleni;
- ❑ **zebrać i usunąć z działki rolnej** lub ułożyć w pryzmy balotowe, stogi lub brogi skoszoną biomasę, w terminie do 2 tygodni po pokosie. Zakazane jest pozostawianie rozdrobnionej biomasy;
- ❑ **przeznaczyć zbiór do żywienia zwierząt,** sprzedaży lub przekazania dla innych gospodarstw. Przeznaczenie zbioru roślin jest weryfikowane na podstawie dokumentacji, tj. informacji zawartych w odpowiednich rejestrach prowadzonych w gospodarstwie zgodnie z przepisami Unii Europejskiej o rolnictwie ekologicznym. Te zapisy są weryfikowane podczas kontroli na miejscu przez ARiMR i jednostki certyfikujące.

Jeżeli liczba utrzymywanych w gospodarstwie zwierząt nie pozwala na spełnienie warunku utrzymania minimalnej obsady, rolnik nie może realizować zobowiązania w zakresie ekologicznych trwałych użytków zielonych.

Literatura

- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 marca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Rolnictwo ekologiczne" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. poz. 343, z późn. zm.);
- „Przewodnik po działaniu rolnictwo ekologiczne PROW 2014-2020", MRiRW

Powiatowe Zespoły Doradztwa Rolniczego *(adres, kontakt)*

PZDR w Bartoszycach, ul. Kętrzyńska 45A, tel. 89 762 22 05, pzdr.bartoszyce@w-modr.pl
PZDR w Braniewie, ul. Kościuszki 118, tel. 55 243 28 46, pzdr.braniewo@w-modr.pl
PZDR w Działdowie, Lidzbark, ul. Jeleńska 6 lok. 13/2, tel. 23 696 19 75, pzdr.dzialdowo@w-modr.pl
PZDR w Elblągu, ul. Nowodworska 10B, tel. 55 235 32 36, pzdr.elblag@w-modr.pl
PZDR w Ełku, ul. Zamkowa 8, tel. 87 621 69 67, pzdr.elk@w-modr.pl
PZDR w Giżycku, ul. Przemysłowa 2, tel. 87 428 51 99, pzdr.gizycko@w-modr.pl
PZDR w Gołdapi, ul. Wolności 20, tel. 87 615 19 57, pzdr.goldap@w-modr.pl
PZDR w Iławie, ul. Lubawska 3, tel. 89 649 37 73, pzdr.ilawa@w-modr.pl
PZDR w Kętrzynie, ul. Powstańców Warszawy 1, tel. 89 751 30 93, pzdr.ketrzyn@w-modr.pl
PZDR w Lidzbarku Warm., ul. Krasickiego 1/48, tel. 89 767 23 10, pzdr.lidzbark@w-modr.pl
PZDR w Mrągowie, ul. Bohaterów Warszawy 7a/2, tel. 89 741 24 51, pzdr.mragowo@w-modr.pl
PZDR w Nowym M.Lub., ul. Jagiellońska 24d, tel. 56 474 21 88, pzdr.nowe.miasto@w-modr.pl
PZDR w Nidzicy, ul. Słowackiego 17, tel. 89 625 26 50, pzdr.nidzica@w-modr.pl
PZDR w Olecku, Aleja Zwycięstwa 10, tel. 87 520 30 31, pzdr.olecko@w-modr.pl
PZDR w Olsztynie, Biskupiec, ul. Niepodległości 4A, tel. 89 715 22 59,pzdr.olsztyn@w-modr.pl
PZDR w Ostródzie, Grabin 17, tel. 89 646 24 24, pzdr.ostroda@w-modr.pl
PZDR w Piszu, ul. Wojska Polskiego 33, tel. 87 423 20 33, pzdr.pisz@w-modr.pl
PZDR w Szczytnie, ul. Kościuszki 1/6, tel. 89 624 30 59, pzdr.szczytno@w-modr.pl
PZDR w Węgorzewie, ul. Kraszewskiego 40, tel. 87 427 12 21, pzdr.wegorzewo@w-modr.pl

PRZEDSIĘBIORSTWO FAIR PLAY 2011
2011 POLSKA JAKOŚĆ
FIRMA GODNA ZAUFANIA
QUALITY & RELIABILITY POLSKA ISO 9001

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
z siedzibą w Olsztynie

ul. Jagiellońska 91, 10-356 Olsztyn
tel. 89 535 76 84, 89 526 44 39

e-mail: sekretariat@w-modr.pl
www.w-modr.pl

PRZEDSIĘBIORSTWO
FAIR PLAY 2011

2011
POLSKA JAKOŚĆ

FIRMA GODNA ZAUFANIA

QUALITY & RELIABILITY POLSKA ISO 9001

wszelkie prawa zastrzeżone © 2018 WMODR z siedzibą w Olsztynie